

5. Словник української мови: в 11 томах. Том 7, 1976. URL: <http://sum.in.ua/s/posoljstvo> (дата звернення: 18.06.2021).
6. Міжнародне право: навч.-метод. пос. для студентів юридичного факультету / уклад. К.Ю. Фіщенко, В.Х. Ярмакі, М.К. Гопич. Одеса: ОДУВС, 2015. 286 с.
7. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру: Міжнародний документ від 14.03.1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254#Text (дата звернення: 18.06.2021).

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІТ-ГАЛУЗІ

РУСІН Р. М.

*доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Нарешті в Україні ІТ-галузь почала розглядатися як «рушійна сила» економіки. В Експортній стратегії України на 2017–2021 роки інформаційно-комунікаційні технології визначаються першими серед секторів, які позначені як найбільш інноваційні, здатні створити найбільшу додану вартість, а також здатні прискорити розвиток підприємництва в Україні та економіки в цілому.

За внеском в економіку ІТ-галузь в Україні перебуває на третьому місці після аграрного сектора та металургії. Частка ІТ в структурі ВВП оцінюється в 4%. А приріст числа людей, зайнятих в області інформаційних комп'ютерних технологій, оцінюється приблизно в 25% на рік [5].

Українську ІТ-сферу називають найперспективнішим сектором розвитку вітчизняної економіки. Кожен з працюючих ІТ-фахівців в середньому забезпечує зайнятість 11 осіб в інших галузях. Наша країна традиційно вважається одним з європейських лідерів аграрної і важкої промисловості. Ще 15-20 років

тому українська економіка міцно спиралася на експорт сталі і зерна і всерйоз ризикувала залишитися сировинною надовго. Ситуація кардинально змінилася, коли в гру увірвалися технології. Підйом ІТ-індустрії в останні роки наближає Україну до числа розвинених країн [7].

Гідний рівень доходу і комфортні умови праці щорічно привертають в сферу все більше фахівців. У 2020 році в Україні налічувалося близько 200 тис. ІТ-фахівців, зазначено в Єдиному держреєстрі ФОП [10].

Люди будують успішну кар'єру в невеликих містах і в столиці, віддалено співпрацюючи з іноземними клієнтами. Це дозволило індустрії розвиватися навіть в умовах пандемії і економічної кризи.

Для цієї індустрії звичні ненормований графік і одночасна робота з безліччю клієнтів. Швидко найняти співробітника, компенсувати переробку, оформити часткову зайнятість в різних проектах і так само просто розірвати договір, якщо фахівець не відповідає встановленим вимогам – все це можливо завдяки поточній моделі співпраці – за договором з фізичною особою-підприємцем. В Україні основна маса ІТ-фахівців працює як ФОП 3-ї групи. Умови контракту вигідні з обох сторін [6].

Компанії беруть на себе функції координації та контролю виконавців в процесі надання послуг. Оскільки найбільші витрати в цій області йдуть на оплату праці, договірна система допомагає компаніям оптимізувати витрати на сплату податків і конкурувати за вартістю послуг з зарубіжними ІТ-компаніями.

Прийнятна ціна на ІТ-послуги приваблює іноземних інвесторів на вітчизняний ринок, ми ж отримуємо клієнтів з провідних компаній світу [6].

Така співпраця повністю відповідає Податковому кодексу. Винагороди офіційно виплачується на банківські рахунки і сплачуються всі податки, що особливо важливо на тлі «зарплат в конвертах» в інших галузях. [1]

У той же час трудові відносини у нас до сих пір регулюються Кодексом, написаним майже 50 років тому – для іншого економічного і соціального середовища. Чинний КЗпП – хворе місце українського ІТ. Документ морально застарів в принципі для будь-якої галузі, а в сервісній – взагалі суперечить її основним потребам. ІТ-сфера побудована на людському капіталі

та динаміці. Фактично це забезпечується контрактними взаєминами. З їх допомогою Україна поступово зайняла лідируючі позиції в розвитку технологій серед країн СНД і Європи [2].

ІТ-сектор входить в трійку головних експортних послуг (після трубопровідного транспорту та переробки товарів) і залишається основним джерелом валютних надходжень в країні. Сфера зростає і вимагає нових рішень для розвитку фахівців і залучення інвестицій.

Європа і країни Азії для розвитку технологій забезпечили прозоре юридичне і бізнес-поле, запровадивши систему податкових пільг. Такі проекти успішно реалізували в Гонконзі, Сінгапурі, Південній Кореї, Фінляндії, Естонії, Швейцарії та Німеччині. У деяких країнах ввели податкове стимулювання – урядову підтримку компаній, які роблять значний внесок у розвиток індустрії. Так з'явилися Парки високих технологій в Індії, Білорусі, Ірландії і на Кіпрі. У Румунії ІТ-фахівців звільнили від прибуткового податку. В Естонії для співробітників подібних компаній ввели особливий режим оподаткування прибутку [7].

В Україні система роботи з ФОП стала альтернативою пільг та показала відмінний результат. Відповідні законопроекти (№ 4303 та № 4305) зареєстровано. Автори «флагманського» законопроекту – Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні – пропонують низку кардинальних нововведень [3; 4].

Зокрема, йдеться про те, щоб ІТ-компанії ставали «резидентами» Дія Сіті, і тоді вони зможуть укладати «гіг-контракти» із «гіг-працівниками», які виконуватимуть «гіг-завдання» чи окремі проекти [11].

Автори новацій сподіваються, що зробити вибір на користь Дія Сіті спонукатиме і норма про застосування елементів системи англійського права, які, як йдеться у пояснювальній записці до проекту закону, «забезпечують гнучкі інструменти залучення фінансування резидентами Дія Сіті».

Якщо хтось із державних органів захоче позапланово проконтролювати резидентів Дія Сіті, то вони повинні узгодити це із керівником або заступником керівника відповідного центрального органу виконавчої влади. А кримінально-процесуальні дії щодо резидентів погоджуються із «прокурором не нижче рівня прокурора області» [11].

Показовим є те, що гіг-контракти можуть містити зобов'язання працівників про нерозголошення, непереманювання, неконкуренцію, про що, звісно, не можна домовитися із ФОП. Принаймні формально.

Приєднання до Дія Сіті є добровільним, тож компанії можуть просто залишити все, як є, – тобто і надалі працювати за системою ФОП. Проте тоді вони не отримають певних переваг, – і це стосується не лише перевірок.

На відміну від ФОП-працівників, гіг-працівники зможуть отримати «бонуси», властиві найманим працівникам, – лікарняні, оплачувані відрадженьня, звичайну та декретні відпустки. Все це можна прописати у гіг-контрактах, хоч насправді вони не є класичними трудовими договорами.

Держава також гарантує, що законодавче регулювання для тих, хто стане резидентом Дії, не погіршуватиметься – принаймні 15 років.

У проекті закону є перелік видів діяльності, які дають право компанії приєднатися до Дія Сіті. Розмір середньої місячної винагороди у такій компанії не повинен бути меншим за 1400 доларів, а кількість працівників – не менше 9.

Визначати, чи компанія може приєднатися до спецрежиму, може за певних обставин і уряд. Вирішувати, пускати чи не пускати когось у Дія Сіті, буде Мінцифри, як орган, відповідальний за державну політику в цій сфері.

Автори законопроекту декларують, що податкове навантаження за гіг-контрактами становитиме 5% ПДФО, ЄСВ у 22% з мінімальної заробітної плати та 1,5% військового збору. Крім того, планується введення податку на виведений капітал для компаній у розмірі 9% [11].

Отже, таким чином, ми дійшли до висновку, що ІТ-галузь може зробити Україну однією з економічно розвинених країн при грамотній державній підтримці. В іншому випадку є ризик того, що українське ІТ загальмується через високі податки і брак фахівців.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (дата звернення 22.06.2021).

2. Кодекс Законів про працю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/322-08#Text> (дата звернення 22.06.2021).
3. Законопроект №4303 «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70298.
4. Законопроект №4305 «Про внесення змін до кримінального законодавства щодо особливого порядку здійснення розслідування кримінальних правопорушень з метою забезпечення належних умов для розвитку цифрової економіки». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70299.
5. URL:<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/07.2020/programa.pdf>.
6. URL:<https://i.factor.ua/journals/nibu/2021/february/issue-12/article-113287.html>.
7. URL:<https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/12/7/668882>.
8. URL:<https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/osoblivosti-stanu-pravovogo-zabezpechennya-itbiznesu-v-ukrayini.html>.
9. URL:<https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/kak-aytishniki-stranu-kormyat-ili-pochemu-vysokie-zarplaty-horosho-dlya-ekonomiki-1214072.html>.
10. URL:<https://economics.segodnya.ua/ua/economics/business/it-sektor-v-ukraine-zanyal-trete-mesto-po-eksportnoy-vyruchke-1170634.html>.
11. URL: https://biz.ligazakon.net/ru/news/200154_pochemu-ukraina-stanet-privlekatelnoy-dlya-it-biznesa-v-2021-godu-5-novatsiy.